

รูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองบัวลำภู

A Model of Social Network Reinforcement Influencing the Quality of Administration in Local Administration Organizations, Nong Bua Lamphu Province

พิตรพิบูล ไชยเมือง¹ สังคม สุภรัตนกุล² ประจัญ กิ่งมิ่งแฮ³ และ ณัฐ อมรภิญโญ⁴
Pittipibool Chaiyamuang¹, Sungkom Supparattanakul²
Prajon Kingminghae³ and Nath Amornpinyo⁴

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

² ศศ.ด.(สังคมวิทยา) อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

³ ศศ.ด.(พัฒนศาสตร์) อาจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

⁴ Ph.D. (Business Administration) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ 2) ศึกษาองค์ประกอบปัจจัยการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการ และ 3) พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองบัวลำภู ใช้วิธีการศึกษาแบบผสม (Mixed Methods) แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของเครือข่าย และการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ประธานหรือผู้แทน จำนวน 15 กลุ่มองค์กร ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประเด็นการสนทนากลุ่ม และแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม นำเสนอผลการวิเคราะห์แบบการพรรณนาวิเคราะห์ ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 530 กลุ่มองค์กร ด้วยเครื่องมือแบบสอบถาม และระยะที่ 3 เป็นการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิเคราะห์ปัจจัย (EFA) การวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยัน (CFA) และสมการโครงสร้าง (SEM) นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบสถิติพรรณนา และสถิติอนุมาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยในกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยปัจจัยทุนทางสังคม ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.65) ปัจจัยเครือข่ายทางสังคม ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.83) ปัจจัยกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.71) ปัจจัยคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.77) และปัจจัยการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.02$, S.D. = 0.84) ซึ่งแปลผล โดยภาพรวมได้ในระดับปานกลาง 2) องค์ประกอบปัจจัยการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการ มี 7 ปัจจัย ได้แก่ (1) เครือข่ายทางสังคม (2) ทุนทางสังคม (3) กระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม (4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (5) การมีส่วนร่วมในการบริหาร (6) กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และ (7) คุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอธิบายความแปรปรวนสะสม ได้ร้อยละ 65.1 3) คุณภาพการบริหารจัดการได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{X} = 0.56$) และปัจจัยกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ($\bar{X} = 0.56$) ในขณะเดียวกัน ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากปัจจัยทุนทางสังคม และปัจจัยเครือข่ายทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถพยากรณ์คุณภาพการบริหารจัดการ ได้ร้อยละ 46.5

คำสำคัญ : การเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม / คุณภาพการบริหารจัดการ / องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

The objectives of this study were to: 1) investigate a social network which reinforces factors in developing the quality of administration, 2) examine components of the social network reinforcing factors which influence the quality of administration, and 3) develop a model of social network reinforcement which influences the quality of administration in local administration organizations, Nong Bua Lamphu province. Mixed methods were employed in this study which was divided into 3 phases. Phase 1 was a qualitative study of development and reinforcement of social network. The target group consisted of community leaders and chairpersons/representatives of 15 groups of organizations. The instruments used were an in-depth interview guide, group discussion issues and a participatory observation form. The presentation of analytical result was made in descriptive analysis. Phase 2 was a quantitative study through analyzing the components of reinforcing the social network. A sample comprised 530 groups of organizations. The instrument used was a questionnaire. And phase 3 was development of a model for reinforcing the social network. The data were analyzed using exploratory factor analysis (EFA), confirmatory factor analysis (CFA) and structural equation modeling (SEM) analysis. The presentation of analytical result was made in descriptive and inferential statistics.

The findings revealed as follows. 1) The factors in the process of reinforcing the social network in development of the quality of administration in local administration organizations consisted of that of social fund ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.65), that of social network ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.83), that of social network reinforcing process ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.71), that of quality of administration in local administration organizations ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.77) and that of participation ($\bar{X} = 3.02$, S.D. = 0.84), of which all was interpreted as a whole at moderate level. 2) The factors of social network reinforcement influencing the quality of administration have 7 components: (1) social network, (2) social fund, (3) process of reinforcing the social network, (4) participation in action, (5) participation in administration, (6) learning process based on the problem, and (7) quality of administration in the local administration organization. These components could describe 65.1% of the cumulative variants. 3) The quality of administration was directly influenced by the factor of participation in action ($\bar{X} = 0.56$) and by the factor of learning process based on the problem ($\bar{X} = 0.26$). Meanwhile, it was indirectly influenced by the factor of social fund and that of social network at the .01 level of significance. And it was able to predict the quality of administration with 46.5% accuracy.)

Keywords : Reinforcement of Social Network / Quality of Administration / Local Administration Organization

บทนำ

การบริหารจัดการคุณภาพเป็นหลักการบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ที่ผ่านมามีองค์กรภาคเอกชนสามารถเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้าง ระบบการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี แต่องค์กรภาครัฐยังขาดประสิทธิภาพของระบบราชการ ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดใหม่ในการบริหารกิจการบ้านเมือง ด้วยการนำหลักการบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่ายมาบูรณาการเสริมสร้างคุณภาพการบริหารจัดการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2552) หลักการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ให้มีประสิทธิภาพนั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุด ก็คือ การใช้กลไกการมีส่วนร่วมของเครือข่าย และภาคประชาสังคม (โกวิทย์ พวงงาม. 2549) ซึ่งจะทำให้หน่วยงานเกิดผลสัมฤทธิ์ในการบริการสาธารณะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน (มนัส สุวรรณ และคณะ. 2546) โดยที่เครือข่ายทางสังคมจะจัดการประเด็นปัญหาในการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีบูรณาการ และสร้างนวัตกรรมการบริหารจัดการที่เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น รวมถึงการจัดการข้อมูลข่าวสารที่เชื่อมโยงได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และที่สำคัญจะช่วยขับเคลื่อนปัญหาซึ่งเดิมเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้กลายมาเป็นปัญหาของทุกภาคส่วนและเข้าร่วมกันแก้ไข (สถาบันพระปกเกล้า. 2553)

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังเผชิญกับปัญหาในการบริหารจัดการเกี่ยวกับคุณภาพการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กร เนื่องจากไม่มีรูปแบบการพัฒนา และวิธีการดำเนินงานที่ไปเสริมสร้างเชื่อมโยงกลุ่มองค์กรในชุมชนท้องถิ่น เพื่อเป็นเครือข่ายทางสังคมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สถาบันพระปกเกล้า. 2553)

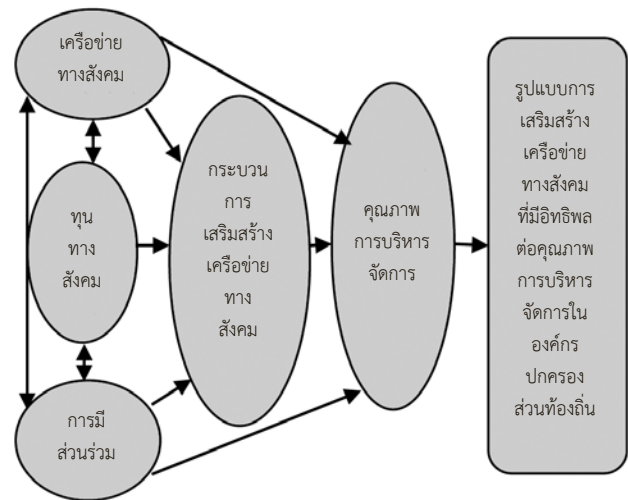
ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเทศบาลตำบลยังไม่มีเครือข่ายกลุ่มองค์กร และไม่มีรูปแบบ วิธีการในการเสริมสร้างเป็นเครือข่ายสำหรับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการโดยศึกษาพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู เนื่องด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนยังไม่ได้เชื่อมโยงที่สามารถผลักดันให้มีโอกาสเข้าร่วมรับผิดชอบและร่วมจัดสรรทรัพยากรในการดำเนินงานบริการสาธารณะและกระบวนการมีส่วนร่วมยังไม่มีเชื่อมโยงให้มีบทบาทเพียงพอที่จะผลักดันแผนพัฒนาของกลุ่มองค์กรเข้าสู่แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงความเชื่อมโยงยังไม่ส่งผลที่เพียงพอต่อการกำหนดนโยบายและการจัดบริการสาธารณะที่ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจได้อย่างแท้จริงโดยมีฐานคิดว่า แนวทางการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม การบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่าย จะเป็นกลไกสำหรับการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมในการขับเคลื่อนการบริการทางเลือกสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกลไกที่จะทำให้การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกันในระดับภูมิภาค และระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบปัจจัยการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองบัวลำภู
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองบัวลำภู

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม (พระมหาสุทนต์อภากโร, 2547 ; ปาโรชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์. 2546 ; ชาติชาย ฌ เชียงใหม่. 2533) และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (MBNQA, PMQA) จึงกำหนดกรอบแนวคิดในการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) โดยมีกระบวนการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของเครือข่าย การเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ประธานหรือผู้แทนกลุ่มองค์กร ในพื้นที่เทศบาลตำบลนากลาง อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 15 กลุ่มองค์กร ซึ่งเป็นบุคคลที่ชุมชนยอมรับและเห็นพ้องกันว่าเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและมีบทบาทในการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประเด็นการสนทนากลุ่ม และแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นเวลา 4 เดือนตั้งแต่เดือนตุลาคม 2556 ถึงเดือนมกราคม 2557

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการคลุกคลีอยู่กับชุมชนก่อน 1 เดือน เพื่อแนะนำตัวเอง สร้างความสัมพันธ์ ความไว้วางใจกัน จนเกิดความคุ้นเคย จึงทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ไปจนกว่าจะได้ข้อมูลที่ไต่ถามการสัมภาษณ์ ไม่ว่าจะไต่ถามบุคคลใดก็ได้ประเด็นของข้อมูลที่ตรงกัน จึงได้ข้อมูลที่อ้อมตัว จากนั้นจัดสนทนากลุ่ม จำนวน 3 กลุ่มๆ ละ 15 คน กับกลุ่ม อสม. กลุ่มสตรี และกลุ่มผู้สูงอายุ และในระหว่างการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ได้ทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วมไปพร้อมกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการจัดระบบ การจำแนก การจัดหมวดหมู่ และการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ของปัจจัย การเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมในการพัฒนาคุณภาพบริหารจัดการ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์แบบการพรรณนาวิเคราะห์ตามความเป็นจริงจากปรากฏการณ์ทางสังคมตามกรอบแนวคิดทฤษฎี

ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการนำข้อมูลที่ไต่ถามจากระยะที่ 1 มาสร้างแบบสอบถาม และแบบสำรวจข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ไต่ถามวิเคราะห์องค์ประกอบ ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปจากนั้นนำค่าน้ำหนักมาจัดเรียง แล้วร่างรูปแบบในรูปของโมเดลสมมติฐานสมการเชิงโครงสร้าง

ประชากร ได้แก่ กลุ่มองค์กรในเทศบาลตำบลจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 3,374 กลุ่มองค์กร ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามจำนวนที่ได้จากการเทียบจำนวนประชากรกับตารางของเครจซี่ และมอร์แกน จำนวน 530 กลุ่มองค์กรโดยผู้ให้ข้อมูลจะเป็นประธานกลุ่มองค์กร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่า IOC รายข้อระหว่าง 0.60-1.00 และทดสอบความเชื่อมั่นโดยการทดลองใช้กับกลุ่มองค์กรที่ไม่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในระดับ อบต. จำนวน 30 ตัวอย่าง ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามไปยังประธานกลุ่มองค์กรตัวอย่าง และขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามพร้อมส่งคืนภายในเวลาที่กำหนด เก็บรวบรวมข้อมูล 3 เดือนตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน 2557

การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์ตัวแปรเดียว เพื่อแสดงการกระจายของข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา การวิเคราะห์ระดับสองตัวแปร เพื่อทราบถึงการกระจายของตัวแปรตามในแต่ละคุณลักษณะย่อยของตัวแปรต้น และการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรหลายตัว ขององค์ประกอบที่เป็นตัวแปรอิสระ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบสถิติพรรณนาสถิติอนุมาน

ระยะที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการนำข้อมูลใน ระยะที่ 2 มาวิเคราะห์โดยโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structure Equation Modeling : SEM) ด้วยโปรแกรมการวิเคราะห์ LISREL โดยวิเคราะห์อิทธิพล (PA) และการประมาณค่าพารามิเตอร์ในการวิเคราะห์ถดถอย (R2) การทดสอบสมมติฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยัน CFA) การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบสถิติพรรณนา และสถิติอนุมาน

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการพัฒนากลุ่มทางสังคมได้ใช้ระบบขนบธรรมเนียมประเพณีในการสร้างวิถีชีวิต และวิถี ความเป็นอยู่ด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความเกื้อกูลกัน ในสังคม และการมีผลประโยชน์ร่วมกัน โดยวิธีการสร้างกลุ่มองค์กรเครือข่ายมี 12 ขั้นตอนได้แก่ 1) ผู้ริเริ่ม 2) หาแนวร่วม 3) การประสานงาน 4) คณะกรรมการ 5) วัตถุประสงค์ 6) กติกา 7) ทุน 8) การบริหารจัดการ 9) กิจกรรม 10) ประชาสัมพันธ์ 11) ขยายผลและ 12) ติดตามประเมินผลสำหรับคุณภาพการบริหารจัดการ ตามความหมายของชุมชน คือ กระบวนการปรับเปลี่ยนหลักคิด คือ การสร้างคน ด้วยการสร้างหลักคิด แล้วนำไปสู่หลักการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดหลักความยั่งยืน ประการที่สองการบริหารงบประมาณโปร่งใส และมีความต่อเนื่อง ประการที่สามการพัฒนาที่ตรงความต้องการของชุมชน และประการสุดท้ายการสร้างกระบวนการทำงานร่วมกันในพื้นที่ชุมชน โดยมีปัจจัยในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ จำนวน 5 ปัจจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์และการแปลผลระดับปัจจัย

ปัจจัย	ค่าโดยรวม		ความหมาย	
	\bar{X}	S.D.	มาก	ปานกลาง
ทุนทางสังคม	3.42	0.65	6	4
เครือข่ายทางสังคม	3.30	0.83	1	9
กระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม	3.18	0.71	-	10
คุณภาพการบริหารจัดการ	3.15	0.77	-	10
การมีส่วนร่วม	3.02	0.84	1	9

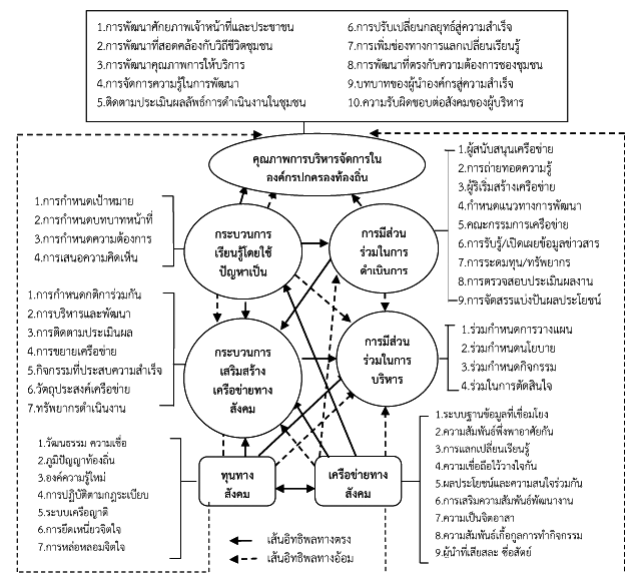
2. องค์ประกอบเสริมสร้างเครือข่ายที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการ 4 ปัจจัยและปัจจัยคุณภาพการบริหารจัดการ ซึ่งมี 10 ตัวแปร รวมจำนวน 50 ตัวแปร จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) ปรากฏว่าได้องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการจำนวน 6 ปัจจัยและปัจจัยคุณภาพการบริหารจัดการ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมได้ร้อยละ 65.1 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าน้ำหนักการจัดกลุ่มองค์ประกอบ

ที่	องค์ประกอบ	ค่าน้ำหนัก	จำนวนตัวแปร	ความหมาย
1	คุณภาพการบริหารจัดการ	6.969	10	13.93
2	การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	5.634	9	25.20
3	เครือข่ายทางสังคม	5.142	9	35.48
4	ทุนทางสังคม	4.933	7	45.35
5	กระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม	4.799	7	54.95
6	กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	3.001	4	60.95
7	การมีส่วนร่วมในการบริหาร	2.102	4	65.15

3. รูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า คุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการมี

ส่วนร่วมในการดำเนินการ ในขณะที่เดียวกันก็ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากทุนทางสังคม กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และเครือข่ายทางสังคม ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพ การบริหารจัดการ คือ กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งได้รับอิทธิพลทางตรงจากเครือข่ายทางสังคมส่วนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการจะได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยทุนทางสังคมกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากเครือข่ายทางสังคมซึ่งสามารถพยากรณ์คุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร้อยละ 46.5 ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอิทธิพลในระดับมาก คือ ทุนทางสังคม ($\bar{X} = 3.42$) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มองค์กรมีผู้นำที่มีความตั้งใจเสียสละ ซื่อสัตย์ มีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน การบริหารจัดการ การแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ การรับผิดชอบ และการพึ่งตนเอง อันเป็นเงื่อนไขของความเข้มแข็งซึ่งสอดคล้องกับ Cox (1995); Briggs (1998) สำหรับปัจจัยที่อยู่ในระดับปานกลาง มี 3 ปัจจัย เรียงจากมากไปน้อย คือ เครือข่ายทางสังคม ($\bar{X} = 3.30$) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มองค์กรมีการประสานงานที่ดี มีความรับผิดชอบต่อขั้นตอน

การดำเนินงาน ต่อผลที่ได้รับร่วมกัน ในส่วนของกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม ($\bar{x} = 3.18$) มีแนวคิดในการดำเนินการกิจกรรมร่วมกัน นับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการยึดเหนี่ยวในการรวมกลุ่มด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์และทิศทางการดำเนินการที่ต่อเนื่องและปัจจัยการมีส่วนร่วม ($\bar{x} = 3.02$) ได้ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาในชุมชนให้สำเร็จ โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน สำหรับคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.15$) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีติดกิจการงานที่โปร่งใสมีความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นธรรมกับผู้รับบริการสามารถร่วมทำงานกับภาครัฐและประชาชนได้อย่างราบรื่น

2. องค์ประกอบการเสริมสร้างเครือข่ายที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 7 ปัจจัย ซึ่งได้จัดเรียงเพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ด้วยแผนผังเส้นทางการระหว่างตัวแปรในโมเดลสมมติฐานสมการโครงสร้าง โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและปรากฏการณ์จริงในชุมชนเป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐาน จึงกำหนดให้เครือข่ายทางสังคมและทุนทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นและมีอยู่แล้วในชุมชนเป็นตัวแปรเหตุ และอีก 5 ปัจจัยเป็นตัวแปรผลเพื่อที่จะพยากรณ์คุณภาพการบริหารจัดการโดยได้ตั้งสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับธรรมพร ตันตรา (2553) ซึ่งพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาให้ประสบผลสำเร็จ และเกิดพลังในการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของชุมชน

สมมติฐานที่ 2 เครือข่ายทางสังคมผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับวิมลลักษณ์ ชูชาติ (2540) พบว่า ความสำเร็จของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเป็นผลมาจากองค์ประกอบภายในชุมชนด้วยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

สมมติฐานที่ 3 ทุนทางสังคม ผ่านกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม และการมีส่วนร่วมในการบริหาร มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับ Margaret Ingram King (2004) ได้พบว่า ทุนทางสังคมมีส่วนสำคัญในการเกื้อหนุนกองทุนสวัสดิการในชุมชนโดยกระบวนการทำงานระดับองค์กรเครือข่าย และการเกิดการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาจากการทำงานร่วมกัน

สมมติฐานที่ 4 ทุนทางสังคม ผ่านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ กระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม และการมีส่วนร่วมในการบริหาร มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการซึ่งสอดคล้องกับมงคลรัตน์ ปิยะนันท์ (2551) พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ทุนทางสังคมดำรงอยู่และนำไปใช้พัฒนาท้องถิ่น คือ มีเครือข่ายการสนับสนุน มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีกระบวนการจัดการที่ดีมีคุณภาพ

ทั้งนี้ ผลการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ด้วยโปรแกรมการวิเคราะห์ LISREL ถึงความมีอิทธิพลที่มีต่อกันขององค์ประกอบด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (\bar{x}) และค่าสัมประสิทธิ์เบต้า (\bar{x}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงจะสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งผลของการทดสอบค่าทางสถิติปัจจัยที่มีอิทธิพลของโมเดลสมมติฐานสมการโครงสร้าง พบว่า สมมติฐานที่ 3 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ได้ค่าสัมประสิทธิ์เบต้า (\bar{x}) เท่ากับ 0.05 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารไม่ได้มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ George (1979) กล่าวว่า การบริหารนโยบายแผนงาน โครงการเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโดยการบริหารงานภายในให้สามารถเป็นกลไกการบริหารให้มีประสิทธิภาพที่สุด และการบริหารงานภายนอก ครอบคลุมถึงทุกเรื่องที่หน่วยงานติดต่อกับปัจจัยภายนอก แล้วนำปัจจัยเหล่านั้นมารวมมือกับองค์การของตนเพื่อช่วยให้งานสัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้จะไม่ครอบคลุมถึงการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการควบคุมการบริหารเพราะการควบคุมการบริหารที่มากเกินไปจะทำให้โครงสร้างองค์กรโดยรวม ถูกกระทบ ประสิทธิภาพองค์กรจะตกต่ำและเสียหายได้

ในขณะเดียวกัน ความมีอิทธิพลต่อกันขององค์ประกอบที่มีความสอดคล้องกับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า เครือข่ายทางสังคมโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มองค์กรยังไม่มียุทธศาสตร์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องถึงกันอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน จึงต้องดำเนินการเสริมสร้างระบบฐานข้อมูลที่ครอบคลุมในทุกด้านสำหรับการพัฒนาองค์กร ในขณะที่ทุนทางสังคมเป็นสิ่งผูกพันแนบแน่นกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีคิดและจิตสำนึก เป็นวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมาและเป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น ฮีตสิบสองคองสิบสี่ เป็นทุนทางสังคมที่ทำให้ชุมชนมีความมั่นคง ในขณะที่กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการนำไปสู่การปฏิบัติจริงของกลุ่มองค์กรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างจุดมุ่งหมายเดียวกัน

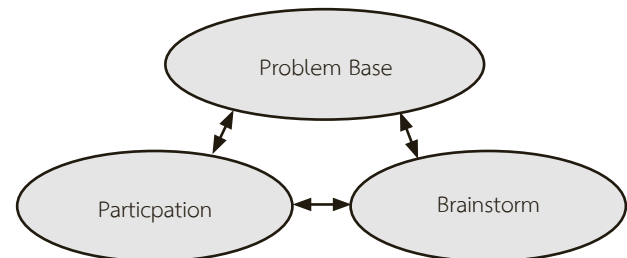

ในการพัฒนางาน สำหรับกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม โดยการกำหนดกติกา ข้อบังคับเป็นกรอบแนวทางของสังคม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการรวมกลุ่ม และการบริหารจัดการของกลุ่มองค์กรให้เกิดความเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับเสรี พงศ์พิศ (2548) ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยการสนับสนุนการดำเนินงานจากภายในชุมชน และภายนอกชุมชนให้ได้รับการเติมเต็มในการจัดการเครือข่าย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเกิดความเข้มแข็ง นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการบริหาร โดยการนำแผนของกลุ่มองค์กรซึ่งเกิดจากปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริงที่ครอบคลุมในทุกด้านโดยมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนในการกำหนดแนวทางการพัฒนาสำหรับคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายด้วยการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่รวมถึงการแก้ไขปัญหาการกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน และตัวบ่งชี้ความสำเร็จ ตลอดจนการสร้างรูปแบบและกลยุทธ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มองค์กร

3. รูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น จำเป็นต้องเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการให้เกิดขึ้นและให้ได้ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับโกวิท พวงงาม (2549) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ คือ ทุนทางสังคม ดังนั้น จึงอาศัยทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนและความเข้มแข็งที่มีอยู่แล้ว มาเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในระดับสูง ในขณะเดียวกัน ทุนทางสังคมก็มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับปัจจัยเครือข่ายทางสังคม และทำหน้าที่เสริมสร้างซึ่งกันและกันโดยที่เครือข่ายทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในขณะที่กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานก็มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และคุณภาพการบริหารจัดการ จึงเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินการจะเกิดขึ้น และอยู่ในระดับสูงได้ ต้องได้รับอิทธิพลทางตรงจาก 2 ปัจจัย คือ ทุนทางสังคม และกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ Daniel (1996) ในขณะเดียวกันทุนทางสังคมกับเครือข่ายทางสังคมจะเป็นปัจจัยเหตุเป็นฐานพลังที่จะไปเสริมสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการโดยมีกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมกับการมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นปัจจัยสนับสนุน เพื่อให้เกิดเป็นพลังอำนาจ สามารถมีอิทธิพลต่อ

คุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างแท้จริงเพราะว่าทุนทางสังคม แม้จะมีความเข้มแข็งมากสักปานใดก็ไม่มีผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการได้ จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เนื่องจากทุนทางสังคมไม่ได้มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ต้องส่งผ่านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการนั่นเอง

จึงสรุปรวบยอดได้ 3 หลักการ คือ 1) การใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Base) หมายถึง เป็นปัญหาและความต้องการจริง 2) การระดมความคิด (Brainstorm) หมายถึง วิธีการออกจากปัญหา หรือวิธีการที่ได้มาซึ่งความต้องการ และ 3) การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การชวนกันออกจากปัญหา หรือการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยเสนอโมเดลทางวิชาการเป็น PPB Model (PITPIBOOL MODEL) ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 PPB Model (PITPIBOOL MODEL)

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ทุนทางสังคมและเครือข่ายทางสังคมมีความสัมพันธ์กันและเสริมซึ่งกันและกัน และเป็นฐานพลังในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยผ่านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ใน 2 ระดับ คือ 1) ระดับนโยบาย ประกอบด้วย 1.1) การพัฒนาที่ต่อยอดจากองค์ความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนาขึ้นจากภายในชุมชน 1.2) การนำองค์กรโดยเน้นบทบาทของวัฒนธรรมชุมชนในการผลักดันเครือข่ายให้บรรลุวิสัยทัศน์ 1.3) พัฒนาศักยภาพกลุ่มองค์กรในการบริหารจัดการ การพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและ 2) ระดับปฏิบัติ ประกอบด้วย 2.1) การสร้างฐานระบบข้อมูลที่ครอบคลุมของทุกภาคส่วนให้เชื่อมโยงถึงกัน 2.2) การค้นหาความต้องการและกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาร่วมกัน 2.3) การวางแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในงานวิจัยนี้มีตัวแปร จำนวน 6 ตัวแปร คือ 1) การติดตามประเมินผล 2) การจัดสรรผลประโยชน์ 3) การระดมทุน 4) การตัดสินใจ 5) กฎ ระเบียบ และ 6) การสรุปบทบทน์จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ศึกษาการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นและให้ได้ในระดับสูงด้วยวิธีการวิจัยและพัฒนาตัวแปรปัจจัยดังกล่าว 2) การวิจัยเชิงทดลองเพื่อเปรียบเทียบตัวแปรดังกล่าวในองค์กรของส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 แห่ง

เอกสารอ้างอิง

- Aphakaro, Phra Maha Suthit. (2004). **Networks: Nature, Knowledge and Management.** Bangkok : A Project for Enhancement of Learning for Happiness of the Community.
- พระมหาสุทิตย์อากาศโร. (2547). **เครือข่าย: ธรรมชาติความรู้ และการจัดการ.** กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- Briggs, Xavier de Souza. (1998). "Brown kids in white suburbs : Housing mobility and hemultiple faces of social capital," **Housing policy debate.** 9(1) : 25.
- Chuchat, Wimonlak. (1997). **Presentation of a Model of Learning Network Creation Process for Conservation of the Forest Resource.** Ph.D. Thesis in Educational Administration. Bangkok : Chulalongkorn University.
- วิมลลักษณ์ ชูชาติ. (2540). **การนำเสนอรูปแบบของกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สำหรับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้.** ศึกษานิพนธ์การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cox, E. (1995). **A Truly Civil Society.** Sydney : ABC Books.
- Daniel, H. V. (1996). **Quality in American.** Chicago : IRWIN Professional Publishing.
- George, F. G. (1979). **Development Administration: Concepts, Goals, Methods.** Madison, Wisconsin : The University of Wisconsin in Press.
- Institute of Phrapokkiao. (2010). **A Record of an Outstanding Story of Phrapokkiao Award 2009.** Bangkok : Charansanitwong Printing Co. Ltd.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2553). **บันทึกเรื่องเด่นรางวัลพระปกเกล้า 52.** กรุงเทพฯ : บริษัทจรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- King, Margaret Ingram. (2004). **Extraordinary Leadership in : Transformational and Transactional Leadership as Predictors of Effectiveness, Satisfaction, and Organizational Climate in K-12 and Higher Education (Transformation Leadership).** [Online], Available ; <http://www.lib.Umi.Com/dissertations/fullcit/9002882>. [June, 2014].
- Na Chiang Mai, Chatchai. (1990). **Administration of Community Development for Strengthening the Community.** Bangkok : National Institute of Development Administration.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. (2533). **การบริหารการพัฒนาชนบทเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน.** กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Office of the Government Service System Development Commission. (2009). **The Government Sector Development in form of Networks.** Bangkok : Office of the Government Service System Development Commission.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2552). **การบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่าย.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.).
- Phongphit, Seri. (2005). **Networks.** Bangkok : Institute of Community Entrepreneur Promotion.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). **เครือข่าย.** กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.

- Phuangngam, Kowit. (2006). **A Report Entitled A Way to Development and Enhancement of Mechanism in Prevention of Corruption in Local Administration Organizations.** Bangkok : Department of Local Administration, Ministry of Interior.
- โกวิท พวงงาม. (2549). รายงานวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างกลไกการป้องกันทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย.
- Piyanan, Mongkolrat. (2008). **The Status and Role of Organizations for the Public Benefit in Changing the Society and Culture for Sustainably Developing the Community's Quality of Life.** A Ph.D. Thesis of Cultural Science. Mahasarakham : Mahasarakham University.
- มงคลรัตน์ ปิยะนันท์. (2551). สถานภาพและบทบาทขององค์กรสาธารณประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนอย่างยั่งยืน. ดุษฎีนิพนธ์วัฒนธรรมศาสตร์. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Sathapitanon, Parichat and Thiraphan, Chaiwat. (2003). **Communication and Networked Society for Creating a Powerful Network.** Bangkok : Institute of Local Community for Development of School and Civil Society.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์. (2546). **สื่อสารกับสังคมเครือข่ายการสร้างเครือข่ายที่มีพลัง.** กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนาสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.
- Suwan, Manut; Saijan, Ekamon; and Phanitkul, Phaisit. (2003). **A Report on an Audit in the Local Administration Organizations and Public Activities System by Public Sector Organizations.** Chiang Mai : Chiang Mai University.
- มนัส สุวรรณ, เอกมล สายจันทร์และไพสิฐ พาณิชย์กุล. (2546). **รายงานการวิจัยเรื่องการตรวจสอบขององค์กรภาคประชาชนในระบบการบริหารงานและกิจการสาธารณะของท้องถิ่น.** เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Tantra, Thammaphorn. (2010). **Strength and Sustainability of District Administration Organizations in Chiang Mai Province.** Ph.D. Thesis of Development Science. Chiang Mai : Mae Jo University.
- ธรรมพร ตันตรา. (2553). **ความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่.** ดุษฎีนิพนธ์บริหารศาสตร์. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.